

Slavenski dom

Štev. 123

V Ljubljani, 30. maja 1936

Štev. 1.

Ukinitve ali poostrenje sankcij, priznanje ali obsodba zasedbe Abesinije

Naskok Argentine na Zvezo narodov

Zeneva, 30. maja. o. Silno pozornost je vzbudila v Evropi zahteva argentinske vlade, katero je včeraj dobilo tajništvo ZN. Argentinska vlada namreč zahteva, da se za 16. junija, ali za kak drug datum sredi junija mora sklicati izredno plenarno zasedanje ZN.

Argentinski stalni zastopnik pri Zvezi narodov Quinazu je to zahtevo argentinske vlade ustmeno razložil glavnemu tajniku Zvez Avenolu. Argentinska vlada je prepričana, da se je z italijansko zasedbo Abesinije pojavilo nenadno toliko vprašanj, da bistveno ogrožajo ne le obstoj ZN, marveč tudi obstoj svetovnega mira. Vsa ta vprašanja so preveč važna in preveč nujna ter preveč usodna, da bi jih mogli pustiti v odločevanje samo Svetu ZN. O njih morajo sklepati vse članice ZN čim prej.

Nadalje je argentinski zastopnik dejal, da je zahteva njegove vlade v interesu ZN in v interesu

splošnega mira. Izrazil je tudi prepričanje, da bodo zaradi tega koraka argentinske vlade južno-amerikanske pa tudi evropske države dobile poguma za odkrito razpravljanje o vprašanjih, ki se tičejo sankcij ter priznanja italijanske zasedbe Abesinije. Ti dve vprašanji morata priti na program izrednega plenarnega zasedanja Zveze narodov. Nujno je, da se ZN izreče, ali priznava zasedbo Abesinije ter njeno priključitev k Italiji, ali ne? Dalje se mora plenarni zbor vseh članic tudi sporazumeti glede prenovitve pakta ZN.

Odmev v Londonu

London, 30. maja. o. Nenadna zahteva argentinske vlade je vzbudila veliko presenečenje v vseh londonskih krogih. Prišla je docela nepričakovano kljub temu, da se zdi, da so tako ravnanje izzvali Angleži. Odločilni angleški krogi se hočejo te sumnje na vsak način otresti.

Anglija vztraja pri svojem prvotnem načrtu, da ostane glede Italije in Abesinije do septembra vse neizpremenjeno, v tem času pa naj bi se vršili razgovori z Italijo in z drugimi državami, da se doseže jasnost v teh vprašanjih. Anglija mora tudi izvedeti, kakšno je stališče drugih držav članic ZN do abesinske zahteve.

Bankirji se veselijo

London, 30. maja. o. Londonski finančni krogi so argentinski poziv sprejeli z zadovoljstvom na znanje. To pa zaradi tega, ker so prepričani, da bo uspeh izrednega zasedanja ZN tak, da bodo sklenili ukinitve sankcij. Odprava sankcij bo poživila mednarodno delavnost, zato angleški finančni krogi argentinski korak pozdravljajo.

V Londonu, kakor v Zenevi so prepričani, da bo Argentina s svojo zahtevo prodrla.

Nove vojašnice v Avstriji

Dunaj, 30. maja. »Reichspost« poroča, da se imajo že letos zgraditi nove vojašnice na Tirolskem, in sicer predvsem v Innsbrucku, Kufsteinu, Landecku in drugod. Razen tega mislijo innsbruski pontonersko vojašnico, kjer žive zdaj zasebniki, preurediti za pontonjerje.

Boj za sinji trak

London, 30. maja. Kakor znano, je orjaški parnik »Queen Mary« odplul čez Ocean, da si pribori sinji trak. Parnik plove proti New Yorku in na njem je okoli 3000 ljudi, deloma moštva, deloma potnikov. V Veliki Britaniji z veliko napetostjo spremljajo parnik na njegovi vožnji in pričakujejo, da bodo morali čakati najmanj 4 dni, preden bodo mogli presoditi, kolikšna je njegova hitrost.

Doslej največji parnik sveta »Normandie« si je priboril sinji trak od italijanskega parnika »Rex«; preplul je razdaljo od Cherbourga do New Yorka v 4 dneh 3 urah in 2 minutah. Glede na zanimanje, ki vlada na Angleškem za vožnjo največjega britanskega parnika, je te dni še Derby stopil v ozadje. V Londonu sreča na vsakem koraku ljudi, ki ponosno hodijo s sliko »Queen Mary« v samovoznici, na cigaretnici ali kje drugod.

Tudi v New Yorku čakajo z velikim zanimanjem prihoda orjaškega britanskega parnika, čeprav prebivalci USA niso neposredno pri tem zainteresirani. V New Yorku in Londonu že cveto stave.

Nedovoljena trgovina z zlatom

Belgrad, 30. maja. Bančni valutni oddelek finančnega ministrstva je dobil poročila, da se v nekaterih krajih, zlasti v timoški kotlini razvija nedopustna trgovina z zlatom. Po uredbi o nadzorstvu nad proizvodnjo in uporabo zlatih kovin z dne 4. avg. 1934, ima pravico do odkupa vse proizvodnje zlatih kovin v državi Narodna banka. Zato zasebnikom, zlatinarjem itd. ni dovoljeno kupovati zlato od posameznikov, temveč ga morajo izključno ponuditi Narodni banki. Zato se opozarjajo vsi tisti, ki prodajajo ali kupujejo zlato, da bo vsakdo, kdor se pregreši zoper to prepoved, kar najstrožje kaznovan.

V smislu določb uredbe se to nanaša samo na proizvod zlata (v palicah itd.), ne pa na nakit, staro zlato in podobno, ker je to predmet svobodne trgovine.

Neguš potuje na angleške stroške

London, 30. maja. Nekemu poslancu je državni podtajnik za mornarico odgovoril, da je cesar Haile Selassie potoval iz Haife v Gibraltar na stroške angleške vlade.

Drobne

Oslo, 30. maja. Radio-postaja v Avesundu je sprejela vest, da se je potopil parnik Poglat. Na parniku je bilo 24 oseb, rešil pa se je samo kapitan. Vzrok nesreče še ni bil ugotovljen, menijo, da je parnik zavozil na kakšno podmorsko steno.

Jeruzalem, 30. maja. Palestinska vlada je prepovedala vdruge glavno arabsko glasilo, prav tako pa tudi židovsko glasilo »Haboker«.

Pariz, 30. maja. Stavka se je razširila tudi na delavstvo tovarne letalskih motorjev »Gnome«.

Bruselj, 30. maja. Po dolgi avdijenci pri kralju je vodja rekvizitov Degrelle izjavil, da njegova stranka ne bo sodelovala v vladi.

Predsedniki maturitetnih komisij

Belgrad, 29. maja. m. Prosvetni minister je za svoje odposlance pri višjih tečajnih izpitih na srednjih šolah v Sloveniji odredil naslednje gospode: na gimnazijo v Celju Josip Vester, višji šolski nadzornik v pok., v Ptuj dr. Milko Kos, univerzitetni profesor, na realno gimnazijo v Kranju dr. Leopold Poljanec, prosvetni inspektor v pok., na gimnazijo v Novo mesto Josip Breznik, šef prosvetnega oddelka v Ljubljani, v Kočevje dr. Josip Tominešek, gimnaz. ravnatelj v pok., v St. Vid dr. Stane Škerlj, univerz. prof., na gimnazijo pri Uršulinkah v Ljubljani g. Ivan Dolenc, prosvetni inspektor v Ljubljani, na zavod šolskih sester v Mariboru in v Mursko Soboto g. Leskovšek Janko, gimnaz. prof., dodeljen na delo v prosvetni ministrstvo, in na Mestno žensko gimnazijo v Ljubljani dr. Karol Ozvald, univerz. profesor.

skem bojišču. Ras Nasibu je izjavil, da je prispel v Francijo zaradi svojega zdravlja.

Žitni monopol v Italiji

Rim, 30. maja. Uradni krogi demantirajo vest, da namerava Italija uvesti monopol žita. Demantira se tudi vest, da bi vlada razpisala novo posojilo, da bi z njim krila stroške vojne v Abesiniji.

Addis Abeba, 30. maja. AA (Stefani). Podkraljevska vlada je imenovala posebno komisijo, ki bo zbrala in označila vrednost vsega orožja, ki je bilo najdeno v Addis Abebi po prihodu italijanskih čet.

Program sestanka vladarjev

Poglavarji držav MZ se sestanejo v Bukarešti

Bukarešta, 30. maja. m. Včeraj se je v notranjem ministristvu vršila konferenca vlade pod vodstvom notranjega ministra Inulesa, o programu obiska državnih poglavarjev držav Male zveze v Bukarešti. Po programu bodo 6. junija dopoldne romunski kralj Karel, knez-naměstnik Pavle in predsednik češkoslovske republike dr. Beneš skupno z romunsko vlado in diplomatskim zborom prisostvovali veliki reviji četr ob proslavi obletnice stopanja kralja Karla na prestol. V ta namen je postavljajo nasproti kraljevskega dvorca posebno tribunjo za inozemske goste. Zvečer pa bo v kraljevskem dvoru velik sprejem. 7. junija bo v jugoslovanskem in češkoslovanskem poslanstvu svečano kosilo, ki se ga bodo udeležili vsi diplomati, romunska vlada in poglavarji vseh treh držav. 8. junija bodo visoki gosti prisostvovali slavnostim ob priliki romunskega državnega praznika za obletnico stopanja kralja Karla na prestol. 9. junija bodo državni poglavarji z romunskim kraljem Kar-

lom na čelu obiskali Turn Severin, kjer bodo prisostvovali blagoslovitvi nove velike ladje na Donavi, ki bo nosila ime kralja Karla.

Praga, 30. maja. m. Predsednika češkoslovske republike dr. Edvarda Beneša bo na poti na konferenco šefov držav Male zveze v Bukarešti spremljal zunanji minister dr. Kamil Krofta. Vendar pri tej priliki zunanji ministri držav Male zveze ne bodo imeli posebnih posvetovanj, ker so sklenili na zadnjem sestanku v Belgradu, da se bo prihodnje zasedanje Male zveze vršilo v Pragi.

Belgrad, 30. maja. m. Včeraj je priletel na zemunsko letališče romunski zunanji minister Titulescu, da uredi vse potrebno in obvesti našo vlado o programu bivanja Nj. kr. Vis. kneza-naměstnika Pavla v Bukarešti. Pri tej priliki bo obiskal tudi predsednika vlade dr. Milana Stojadinovića in ga obvestil o razgovorih, ki jih je vodil v Parizu in o vseh pretekih vprašanjih, ki se javljajo v mednarodno-političnem obzorju.

Koncentracijski tabori v Palestini

Jeruzalem, 30. maja. o. Zaradi vse hujših nemirov je angleška uprava prisiljena k energičnim ukrepom. Nujno bi bilo proglasiti obsedno stanje, toda Angleži se boje posledice takega ukrepa, ki bi Arabce razjaril še huj, kakor pa so že. Zaradi tega je vlada sklenila, da organizira koncentracijske taborišča za revolucionarje. Ta koncentracijski taborišča bodo v puščavi, v bližini Sinajskega gorovja. Tja bodo Angleži poslali vse voditelje štrajka ter vse vplivneje arabske politike, če bodo nadaljevali s hujšanjem.

Včerajšnji dan so se spet ponavljali težki nemiri v Jeruzalemu in po drugih krajih. V spopadih med policijo in Arabci je bilo večje število Arabcev mrtvih ter nekaj sto ranjenih. Revolucionarji pa so ubili visjega angleškega policijskega častnika.

Angleški visoki komisar je zapovedal, da mora policija, ker je prešibka, uporabljati plinske bombe in sicer take, ki povzročajo solzenje. Arabci so ta odlok visokega komisarja začeli tolmačiti tako, da bo policija zdaj uporabljala proti revolucionarjem strupene pline. Zaradi tega se je stanje v Palestini silno poslabšalo.

V angleških listih se vsebolj pogosto pojavljajo napadi na Italijo, češ, da ona s svojim denarjem in s svojo propagando podžiga nemire v Palestini. V okolici Nablusa in Jenina so se uprli celo policisti-domačini. Kakor je znano, je sestavljena palestinska policija povčini iz Arabcev ter nekaj Indijcev. Angleškega moštva je le malo, Angleži imajo samo poveljiška mesta.

Nova žrtev avstrijske politične justice

Maribor, 30. maja.

Truplo nepoznanega mrtveca, ki ga je prinesla Mura do turbinskih grabelj pri jezu papirnice na Sladkem vrhu, je odkrilo slelove tajnega zločina, ki je zaenkrat zavil še v temo. Ugotovitve, ki jih je napravila sodna komisija pri obdukciji, so pokazale sedaj neko smer, ki bi znala voditi do razjasnitve začetnega slučaja. Pri raztelesenju se je ugotovilo, da je pripadal mrtvec boljšim krogom, ker je imel negovane roke. Tudi perilo, v katerega je bilo truplo pri naplavljenju obleženo, je kazalo na meščansko poreklo. Važno so ugotovitve glede poškodb. Kakor smo že poročali, je imelo truplo več ran, zadanih z ostrim predmetom. Obdukcija je poleg tega še pokazala sledove udarcev s topim predmetom po glavi in znake zadavljenja. Iz vseh teh znakov se da rekonstruirati na-

čin umora: Neznanka so morilci najprej omamili z udarci po glavi, potem so ga zadavili in povrh mu še zadali nekaj sunkov z nožem. Vsekakor — tako je ugotovil sodni zdravnik — je bil neznane mrtve, še predno so ga vrgli v vodo. Na vrstu so se jasno odražali odtisi prstov in tudi znaki v pljučih dokazujejo, da so ga morilci zadavili. Iz vsega se da sklepati, da je neznane padel kot žrtev političnih nasprotikov. Na sličan način sta bila izvršena nedavno dva politična umora v bližini Gradca. Trije morilci, ki so zagrešili zločin pri Čmureku ter zadavili svojo žrtev v avtomobilu, sedijo še danes v preiskovalnem zaporu mariborskega sodišča. Najbrže je tudi mrtvec, ki ga je naplavila Mura, žrtev strašne tajne hitlerjevske justice v Avstriji, ki se pri odstranjevanju svojih nasprotikov ali izdajalcev iz svojih vrst ne straši niti najgrozovitejših zločinov.

Razoroževanje na morju

Tokio, 30. maja. Zunanji in mornariški minister sta se sporazumela o tem, da bo Japonska povečala tonažo svojih rušilcev in podmornic, če bi Velika Britanija obdržala v službi vojne ladje s 40 tisoč tonami. Listi pišejo, da bo Japonska zgradila 10.000 ton novih rušilcev in podmornice za 16.000 ton, vendar pa bo Japonska vlada stopila v zvezo z USA, preden začne izvajati ta gradbeni program.

Električni stol na delu

New York, 30. maja. V ječi Sing-Sing je bila sinoči izvršena smrtna kazen na električnem stolu nad 4 osebami, ki so bile obsojene na smrt zaradi razbojništva, ki so ga izvršile v Brooklinu. Kakor znano so ti gangsterji v letu 1934 udrli v kavarno v središču mesta, pokradli ves denar in ubili lastnika. Izvršitev kazni je trajala okoli 20 minut. To je prvi slučaj po 16 letih, da je bilo istočasno usmrčenih četvero oseb z električnim tokom.

Rim, 30. maja. Pooblaščen krogi izjavljajo, da ob obisku von Hassela pri Mussoliniju ni bilo besede o kakem tajnem sporazumu med Nemčijo in Italijo.

Konec irskega senata

Dublin, 30. maja. Parlament svobodne države Irske je sprejel predlog de Valere, s katerim se ukinita senat. To je bilo drugo glasovanje, s katerim je bila definitivno zapечатena usoda senata kot docela nepotrebne in nesodobne ustanove. Parlament je sprejel predlog de Valere s 74 glasovi proti 52.

Neguš sprejet z grobnim molkom

Gibraltar, 30. maja. o. Abesinski cesar Haile Selassie je včeraj prišel na krovu angleške križarke »Capetown« v Gibraltar. Sprejel ga je odposlanec angleškega guvernerja, ni pa bilo pri sprejemu nobenih pozdravnih strelcev, ne vojaških počestitev, kakršna pripadajo slehernemu vladarju. Iz tega je treba sklepati, da so se tudi Angleži sprizajžnili z mislijo, da Haile Selassie ni več abesinski cesar.

Neguš se je ustavil v hotelu »Rock«, katerega so morali že pred njegovim prihodom zapustiti vsi nezanestljivi gostje, zlasti pa vse služabništvo italijanske narodnosti.

Popoldne je angleški guverner povabil ne-

guša na čaj v svojo palačo. Danes pa odpotuje neguš dalje.

Pot v London

London, 30. maja. o. Abesinsko poslanstvo je izjavilo, da bo neguš prispel v London v sredo 3. junija. Za svojega londonskega bivanja bo abesinski cesar gost sira Elly Kadoorie, ki se trenutno mudi na Kitajskem. Za negušovo bivanje v Londonu je angleška policija ukrenila vse potrebno, da ga ne bodo nadlegovali radovedneži ali suniljivi.

Marselj, 30. maja. Semkaj je prispel ras Nasibu, bivši poveljnik abesinskih čet na ogaden-

Otvoritev ljubljanskega velesejma

Ljubljana, 30. maja.

V navzočnosti g. divizijskega generala Petra Nedeljkovića, kot odposlanca Nj. Vel. kralja Petra II., ki je pokrovitelj tega velesejma, je ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen, kot zastopnik častnega predsednika velesejma, ministar za trgovino in industrijo gosp. dr. Milana Vrbaniča danes dopoldne otvoril letošnji spomladanski velesejem v Ljubljani.

Otvoritveni slovesnosti so prisostvovali najvišji predstavniki državnih in cerkvenih oblasti, med njimi poleg kraljevega odposlanca divizionarja Nedeljkovića in bana dr. Natlačena, ki je zastopal predsednika vlade dr. Stojadinovića, ministra za notranje zadeve dr. Korošca in trgovskega ministra dr. Vrbaniča, še posebno knezoškof dr. Rožman, župan dr. Adlešič, mariborski župan dr. Juvan, pljuški župan dr. Remec, celjski župan Mihelič, polkovnik Mihajlo Batič kot zastopnik vojnega ministra, direktor Fatur kot zastopnik prometnega ministra, načelnik dr. Mayer kot zastopnik ministra za soc. politiko in nar. zdravje, poslanik češkoslovaške republike g. dr. Vaelava Girs, poslanik Grčije Sakellaropolus, dalje diplomatski in konzularni zastopniki Avstrije, Belgije, Danske, Francije, Italije, Poljske, Portugalske, Rumunije, Španije, načelnik mesta Zagreba Rudolf Erber, zastopnik velesejma v Barju Mor in številni naši narodni poslanci, nekateri senatorji itd.

Vse te odlične predstavnike je pozdravil najprej predsednik velesejma g. Ivan Bonač, ki je med drugim dejal:

Govor preds. g. Bonača

»Častita gospoda! Pri današnji vseobčji nestalnosti temeljnih osnov državnega in narodnega življenja predstavlja ljubljanski velesejem ono stalno točko, v katero se stekajo glavne niti naših gospodarskih in kulturnih prizadevanj. Z letošnjim pomladanskim Velesejem stopamo v četrto petletko smotnega in zavednega dela za našo gospodarsko in kulturno okrepitve. Nismo napovedovali nobenih visokodonečih programov, pa vendar mislim, da smemo biti ponosni na dosežene uspehe, ne da bi se izpostavljali očitkom samohvale. Tudi v času najtežje depresije ljubljanski velesejem ni izgubil orientacije, temveč je po načrtu vršil in izvršil svoje gospodarsko in kulturno poslanstvo. Naklonjenost mnogostevilnih prijateljev naših prireditelj nam je bila pri tem v neprecenljivo oporo. Lepo število, v katerem ste se, spoštovana gospoda, zbrali k današnji otvoritveni svečanosti, nam prica o Vaših priskrbnih odnošjih do ljubljanskega velesejma. Kličem Vam vsem iskreno dobrodoščilo!

Nato je g. Bonač imenoma pozdravil vse odlične predstavnike našega javnega življenja ter zastopnike oblasti, zlasti pa odposlanca Nj. Vel. kralja Petra II., bana dr. Natlačena obenem kot zastopnika predsednika vlade dr. Stojadinovića, notranjega ministra dr. Korošca in trgovskega ministra dr. Vrbaniča, dalje škofa dr. Rožmana in vse ostale odličnike, ki ome jih navedli že zgoraj. Nato je g. Bonač nadaljeval:

»Častita gospoda! Težičje življenja državnih in narodnih skupnosti se nagiblje v današnji dobi bolj kot kdaj prej iz čisto političnega na gospodarsko in socialno področje. To nam nazorno dokazujejo svetovni dogodki zadnjih mesecev, ki so v obliki sankcij in protisankcij posebno občutno prizadeli našo ožjo domovino Slovenijo.

Nato je predsednik Ivan Bonač apeliral na zastopnike vlade, naj vse svoje moči posvetijo temu, da se izpolni želja širokih plasti naroda po čim smotnejši gospodarski politiki ter je nadaljeval: »Širokopotezni poizkus ljubljanskega velesejma, navezati harmonične gospodarske stike z ostalimi deli skupne domovine, se je v polni meri posrečil. Obenem je ljubljanski velesejem izvršil tudi važno nalogo, da je našega konzumenta naučil spoštovati sposobnost in delavnost naše domače obrti in industrije. Pomladanske naše prireditve so redno v znamenju industrije, obrti in trgovine. Letos pa so priključene nekatere prav posebno zanimive in posrečene razstave. Predvsem mi omenim Gostinjsko razstavo, ki jo je priredila Zveza gostinjskih zadrug pod spretim vodstvom neumornega predsednika gospoda Cirila Majcena. Ta razstava je nazoren kačipot za razvoj našega turizma, ki si ga brez moderno in udobno urejenega gostinstva ne moremo zamisljati. Zveza gospodinj nam je tudi letos naklonila svoje sodelovanje in je priredila svojo VI. gospodinjinsko-gospodarsko razstavo pod geslom »Sodobna gospodinja«. Tej razstavi je priključena moderna revija v novi zasnovi, ki bo dala, kot lanske leto, gotovo tudi letos pobudo za slične prireditve drugih organizacij. Del modne revije bo predvajal za spoštovane goste v paviljonu »K« po ogledu velesejma. — Prav uspele so tudi letos obrtniška razstava, na kateri prednjači zopet pohišstvo, nadalje razstava avtomobilov in razstava agilnega društva »Živalce«. Posebe se opozarjam na II. kolektivno razstavo prijateljske kraljevine Grčije v paviljonu Zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Ta razstava Vam bo pokazala produktivno moč Grčije ter bo dala marsikateremu trgovcu pobudo za navezovanje novih trgovskih zvez. Ne bom navajal vseh nadaljnjih zanimivosti naše letošnje prireditve. Ogledali si jo boste in si sami ustvarili sodbu o njenem uspehu.

Častita gospoda! Po mučeniški smrti blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja je prevzel pokroviteljstvo ljubljanskega velesejma naš mladi kralj, Njegov Veličanstvo Peter II. Pozivam Vas, dragi gostje, da vzključimo našemu ljubljanskemu vladarju v neomajni vdanosti. Njemu in vsemu vzvišenemu kraljevskemu domu trikratni živjoli!

Nato je g. ban dr. Marko Natlačen v imenu kr. vlade čestital prirediteljem Velesejma ter v imenu trgovskega ministra dr. Vrbaniča otvoril Velesejem s sledečim govorom:

Govor bana dr. Natlačena

Naše slovensko gospodarstvo slavi danes svoj največji vsakoletni praznik.

Zdi se, da se prav danes v teh izrednih prilikah potrjuje pravilnost in resničnost reka, da sta glad in ljubezen najjačji gonilni sili vsakega človeškega napredka. Glad, gospodarska stiska, ki pritiska s tako težo danes naše gospodarsko življenje, in ljubezen do ustvarjanja vedno novega, popolnejšega, dovršenjšega, sta činitelja, ki kljubujeta tudi najtežjim zaprekam, ki ustvarjata in gradita kljub vsem oviram.

Dokler v nas ne bo zamrlo stremiljenje po zboljanju življenjskih pogojev in dokler bo to naše stremiljenje spremljala in plemenitila ljubezen do tvornega dela, želja po večji popolnosti, po večji in vedno večji dovršenosti, dotlej tudi ne bo usahnila v nas vera v uspeh lastnega dela in

sagotovljen nam bo celo v najtežjih razmerah obstanek in napredek.

V tem smislu izrekam v imenu celokupne kraljevske vlade in še posebej pooblaščen od gospoda predsednika vlade in ministra zunanjih del dr. Milana Stojadinovića, od gospoda ministra notranjih del dr. Korošca in od gospoda ministra za trgovino in industrijo dr. Vrbaniča upravi velesejma iskreno zahvalo in popolno priznanje za njeno delo in ji čestitam na njenih dosedanjih uspehih, izražajoč obenem srčno željo, naj bi ustanova ljubljanskega velesejma tudi nadalje krepko napredovala v vsestransko korist in v ponos Sloveniji in vsej Jugoslaviji ter v čast in radost našega mladega kralja Petra II.

Po pooblastilu gospoda ministra za trgovino in industrijo g. dr. Vrbaniča proglašam, da je velesejem otvorjen.

Ko je bila s tem oficijelna otvoritev izvršena, so si gostje ogledali velesejem. Gostje so se izražali o velesejmu samem, kakor tudi o njegovi organizaciji kar najbolj pohvalno. Poleg častnih gostov je bilo na velesejmu dopoldne tudi že mnogo obiskovalcev in obeta letošnji pomladanski velesejem z ozirom na zanimanje, ki zanj vlada — kar se obiska tiče — vsestranski uspeh.

Kaj je z javno kuhinjo?

Maribor, 30. maja.

Leta 1931 se je ustanovila v Mariboru Javna kuhinja po vzoru slične ustanove, ki jo je dobila tedaj Ljubljana. Obratno glavnicu za kuhinjo so prispevale v Mariboru mestna občina, borza dela in Delavska zbornica. In sicer je dala mestna občina 50.000 Din, borza dela 80.000 Din in Delavska zbornica 40.000 Din. Skupno je znašala glavnicu 170.000 Din in s takim denarjem se že da spraviti obrat na noge. Zdlo se je, da bo »sremljala Javna kuhinja srečna zvezda ter se bo lepo razvijala. Sedaj pa se zopet zdi, da je bil ta lep uspeh zgolj zunanji, dočim gospodarstvo ni bilo najbolj posrečeno. Tako je vsaj ugotovila posebna revizijska komisija, ki jo je poverila mestna občina z nalogo, da pregleda poslovanje kuhinje. Komisija je sestavila poročilo, ki se je obravnavalo snoči na tajni seji občinskega sveta. O rezultatu teh obravnavanj se ne more ničesar doznati, vendar pa že sam sklep, ki ga je napravil mestni svet, govori dovolj: Mestna občina glasom tega sklepa nima ničesar proti temu, če se Javna kuhinja proda zasebniku.

Prepredeni vinski tatovi

Maribor, 30. maja.

Iz Slovenskih goric prihajajo zadnje čase čestokrat vesti o številnih tatvinah vina iz zidanice. Tatovi se ne zadovoljujejo samo z manjšimi količinami, temveč odpeljejo včasih celo sode. Posebno spretno je bila izvršena tatvina te dni v klet zdravnikar dr. Vilmeke iz Bizeljskega, ki ima svoj vinograd nad Sv. Marjeto ob Pesmici. Tatovi so prebili zid na kleti ter napravili precejšnjo luknjo. S kolom so potem odbili na sodu pilko ter spretno spravili skozi odprtino dolgo gumijasto cev, tako da je bil konec cevi v sodu, drugi konec pa zunaj zidu. Skozi cev so potem spuščali vino v škaf ter nalivali sod, ki so ga pripeljali s seboj. Na tak način so spravili iz sode okoli 700 litrov vina, potem pa so poskušali srebro še pri sosednjem sodu, katerega so lahko s cevjo dosegli. K sreči je bil v tem sodu sadjevec, ki ga pa tatovi tudi niso zamestovali in so ukradli še 300 litrov jabolčnika. Orožniki so tatove že izsledili. Tatvino so izvršili trije viničarji z oseščine.

Nova žrtev Drave

Maribor, 30. maja.

Drava je huda morilka. Vsako leto zahteva v Mariboru in okolici številne žrtve. Po navadi se začne serija žrtev te zahrbitne reke šele s kopalno sezono. Letos pa so se začele nesreče mnogo prej. Vse kaže, da bo letos zahtevala Drava rekordno število žrtev. Komaj je prišlo včeraj sporočilo o tragični smrti brodarja Čaplje v Jelovcu, že smo dobili danes obvestilo o novi smrtni nesreči, ki se je pripetila na Fali. V čolnu, ki je pripeljal v pristan nad Sturmom sta se nahajala dva mlada fanta, 14letni posestniški sin Franc Breznik in 15letni Stangljev pastir Ivan Stafer. Zabavala sta se na ta način, da sta veslala na precej dolgo verigo pripetemu čolnu po pristanu sem in tja. Nankrat je butnil čoln ob podvodno kladno in Breznik, ki je stal zadržan z veslom v roki, je izgubil ravnotežje ter štrbnul v vodo. V hipu so ga valovi pogoltnili in se ni več prikazal na površje. Narasla reka ga je odnesla in je njegovo truplo naplavila v Zabovcih pri Ptujju.

Koncert slepcev

Maribor, 29. maja.

Neobičajen koncert se je vršil sinoči v Mariboru. Nastopila je slepa deca — gojenci zavoda za vzgojo slepih otrok v Zagrebu. Mladi slepci so prišli včeraj jutraj iz Zagreba v spremstvu svojih vzgojiteljev. Nihče, ki je videl prihajati te reveže iz vlaka v mesto, ne bi mislil, da so slepci. Ljudje so mislili, da je prišel v Maribor kak dijaški izlet, tako brezskrbno in varno je stopala slepa mladina po ulicah. Ob 11 so priredili slepci koncertno matinejo v unionski dvorani za mariborsko šolsko mladino. Glede obiska je ta matineja še nekam uspešna. Skandalozen pa je bil obisk zvečer pri koncertu. Videli smo, da so večših Mariborčani veliko unionsko dvorano napolnili do zadnjega kotička pri mnogih elabih produkcijah. Kaj takega, kot so pokazali mladi slepci vedno in godbeniki, od njih pač nihče ni pričakoval. Čudovito dovršeno so izvajali ves obširen program svojega nastopa. Nekateri so se izkazali kot pravi umetniki, ki bi se postavili še pred tako razvijenim občinstvom. Presenetila je zlasti silna poglubenost, s katero so prednašali pesmi in godbo. Toliko duše zamore vliji v podajanje pač samo človek, ki živi popolnoma v drugem svetu, ki mu je neizprojna usoda vzelar oči in ki gleda svet zgolj a svojo domišljijo v drugih barvah in dimenzijah, kakor ga vidimo mi. Poslušalci so bili globoko prevzeti in ginjeni ter so spontano izražali mladim slepim umetnikom zaslužen priznanje. — Če bodo morda še kdaj prišli v Maribor, bodo gotovo dosegli tudi v gnetnem oziru lepši uspeh. Mogoče je nekaj zakrivila tudi prevelika reklama. Mariborčani smo pač taki, da nam je treba vaško stvar pošteno razkričati, potem se šele razvnamemo. Slepci so danes odpotovali in bodo priredili koncerte še v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Zelim jim tam več uspeha, saj ga v polni meri zaslužijo.

Vsdržavni esperantski kongres

Ljubljana, 30. maja 1936.

Danes se prične v Ljubljani zbirati esperantisti iz vse države na svoj kongres, ki ga bodo imeli v času od 30. maja do 2. junija t. l.

Prireditve esperantistov so zelo obsežne in deloma tudi zanimive, ker se vrše vse v esperantskem jeziku.

Jutri, v soboto zvečer ob 20.30 je v dvorani Kazine esperantska akademija (koračnica, pozdravna deklamacija, pozdravni govor, zbor slepe dece iz Zagreba, recitacija, solospeli, šaljiava deklamacija in zborna petje).

V nedeljo ob 8.30 s petjem in esperantsko pridigo v uršulinski cerkvi na Kongresnem trgu. Ob 9 razgled in ogled mesta z gradu. Ob 10.30 slavnostna otvoritev kongresa (narodna himna, esperantska himna, pozdrav predsednika pripravljalnega odbora, slavnostni govor kongresnega predsednika, »Slovenec, Srb, Hrvat, pozdravi oblastev in oficijelnih zastopnikov, orkester, pozdravi zastopnikov esperantskih organizacij). Vse to se vrši v Filharmonični dvorani. Nato sledi skupno fotografiranje in skupno kosilo na vrtu »Zvezdet. Ob 14 delavna seja katoliških esperantistov v Delavski zbornici. Ob 15 sprehod na Rožnik. Ob 16 glavna skupščina Jugosl. esperantske lige v mali dvorani Kazine.

V ponedeljek, 1. junija je ob 8. uri V. konferenca delavcev-esperantistov v Delavski zbornici — klubov lokal, ob 8.30 delovna seja učiteljev-esperantistov v mali dvorani Kazine, ob 10 kon-

ferenca slepcev-esperantistov v klubskem lokalu Delavske zbornice, ob 10 ogled »Narodne galerije«, muzeja in magistrata, ob 14 izlet v okolico, ob 15 nogometna tekma »Napredak« (Bolgarija) proti SK Ljubljana na igrišču Ljubljane. Ob 20 v dvorani Delavske zbornice kolektivna drama z zborom in dia-projekcijo »Hlapec Jernej in njegova pravica«.

Torek, 2. junija pa je določen za izlet na Bled, kamor se odpeljejo esperantisti z avtobusi in kjer ostanejo ves dan.

Ves program, kakor tudi delovni načrt so ljubljanski esperantisti sestavili zelo vestno in je po prijavah soditi, da bo kongres tudi po številni udeležbi vsekakor uspel.

Pokrovitelj esperantskega kongresa je ban dr. Marko Natlačen, častni predsednik pa mestni župan dr. Juro Adlešič.

Častni odbor pa tvorijo: dr. Gregorij Rožman, knezoškof, Petar Nedeljkovič, divizionar, Franja Tavčar, častna dvorna dama, dr. Maks Samec, rektor univerze, dr. Vladimir Golia, predsednik apelacije, dr. Stanko Majcen, podban, dr. Vladimir Ravnhart, podžupan, dr. Avdust Sedlar, finančni direktor, dr. Aleksander Fatur, železniški direktor, dr. Branko Vagaja, poštni direktor, dr. Josip Breznik, prosvetni šef, dr. Rudolf Marn, predsednik zveze za tujski promet, Vekoslav Kerševan, policijski upravnik, Ivan Jelačin, predsednik zbornice TOI, Lojze Sedej, predsednik Delavske zbornice, Zorko Prelovec, predsednik Hubadove pevске župe.

Mariborski teden polaga račune

Maribor, 30. maja.

Nocoj se je vršil v posvetovalnici Mestne hranilnice občni zbor Mariborskega tedna r. z. z. o. z. Otvorjal ga je predsednik dr. Lipold ter omenjal dosedanje uspehe in letošnjo V. jubilejno prireditev. Mariborski teden se je zadiral v Mariboru ter predstavlja danes revijo našega napredka, pri kateri sodeluje ves Maribor. Pozival je, naj bi bilo tako tudi v bodoče, da bomo tujem prikazovali, kaj Maribor v resnici zamore z lastnimi močmi. V tujsko-prometnem pogledu je MT velikega propagandnega pomena za obravsko prestolico in njeno krasno okolico. Letos so izgledali zelo lepi, zlasti ko so se nesoglasja med zadrugo MT in mariborskimi obrtniki izgladila ter je zagotovljeno nemoteno sodelovanje vseh slojev. Marljivi blaginjak Altonz Gilly je podal zanimivo sliko gospodarskega efekta MT in notranjega gospodarstva zadruge. Zadruge šteje konec leta 1935 16 članov s 86 deleži. Blaginjsko stanje je z ozirom na žrtve, ki jih doprinese MT za dvig tujskega prometa, zelo povoljno. Mariborski teden ni pridobitno podjetje ter delajo vsi odborniki popolnoma brezplačno. — V imenu nad-

zorstva je predlagal Pinter razrešnico s pohvalo. Sprejeto. Volitve nadzorstva: industrialec ing. Dračar, obč. svetnik Grčar, brivski mojster Novak, veletrgovec Miloš Oset. Sprejeta je bila tudi sprememba pravil § 15 v tem smislu, da se načelstvo pmožni od sedanjih 5 do 10 odbornikov. V dopolnilnih volitvah so bili na novo izvoljeni: mestni predsednik dr. Alojzij Juvan, mestni svetnik Henrik Saboty, predsednik trgovskega gremija Ferdo Pinter in predsednik Zdrženja krojaških mojstrov Franc Reicher. Tajnik ravnatelj Loos je podal nato poročilo o administrativnem delu ter pregled letošnjih prireditelj. Predsednik Zdrženja gostilničarjev in kavarnarjev Aleksander Klešič je v svojih izjavah izpostavil, da bi bilo potrebno razmestiti prireditve na raznih prostorih v mestu, tako, da bi tuji imeli priložnost ogledati si Maribor, obenem pa bi imeli gostinski obrati in trgovine na raznih mestnih delih več prometa in ne samo v centru. Tudi naj bi se dajale koncesije za prodajo na veseličnem prostoru prvenstveno domačim ljudem. V debati se je izkazalo, da je koncentracija razstav potrebna, glede ostalega pa se bodo želje pridobitnih krogov vsestransko upoštevale.

Jugoslovanski inženjerji in arhitekti na Bledu

Ljubljana, 30. maja 1936.

Združenje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov ima v času od 30. maja do 2. junija t. l. na Bledu svojo XVII. glavno skupščino, katere se bodo udeležili delegati iz vse države.

Za soboto, 30. t. m., je predviden svečani del skupščine, ki jo bo otvoril predsednik združenja inž. Dušan Tomić.

Za nedeljo, 31. maja, je določen delovni del skupščine, ki začne zasedati ob pol devetih dopoldne. Po zaključku dopoldanskega zasedanja je neobvezen skupni prijateljski obed v Toplicah. Ob 15 pa začno delati skupščinski odbori v Zdraviliškem domu, nakar sledi ob 17. nadaljevanje in zaključek glavne skupščine v dvorani Zdraviliškega doma; zvečer pa je slavnostna skupna večerja.

V zvezi s to skupščino je predvidena tudi poučna ekskurzija ter več skupinskih izletov v gorsko okolico Bleda.

Bled s svojim jezerom in najbližjo okolico nudi že sam dovolj prilike za razvedrilo, oddih in mične izprehode tudi za več dni. Kdor bi se torej ne hotel udeležiti katerega izmed predvidenih izletov ali ekskurzij, bo našel dovolj prilike za zadovoljivo bivanje ves čas tudi na Bledu samem.

Da se ne moti delo glavne skupščine, v nedeljo, dne 1. junija, ni predviden noben skupinski izlet. Ekskurzija se je morala radi pogodbenega počitka v tovarni Kranske industrijske družbe, — tja je

namreč ekskurzija namenjena — preložiti z binokla ponedeljka na torek 2. junija. Skupinski izleti pa so predvideni za binkoštni ponedeljek, dne 1. junija. Vsi so celodnevni, izvršijo se deloma z avtomobili, deloma peš. Za peš-hoje ni potrebna turistična obleka ali oprema, ker so vsa pota dobro prehodna, nenasporna in nenevarna.

Za ponedeljek, 1. junija, so predvideni sledeči skupinski izleti: 1. Izlet v Bohinj: Bled—Boh. Bela—Soteska—Bistrica—Sv. Janez—Zlatorog—Savica—Bled. 2. Izlet na Pokljuko: Bled—Zasip—Fortuna—Gorje—Krnica—Mrzli studenec—Goreljek—Bled. 3. Izlet v Kransko goro: Vršič—Bled—Lesce—Žirovnica—Jesenice—Mojsstrana—Kranjska gora—Ruska kapela—Kranjska gora—Bled.

Za torek 2. junija pa je predvidena skupna poučna ekskurzija v železarske obrate Kranske industrijske družbe in Jesenicah in Javorniku. Po obedu na Jesenicah krenejo nato izletniški po gorski cesti na Planino—Sv. Križ (okrog 1000 m) pod Golico in nato peš proti Golici (1835 m) do spodnjih travnikov, popolnoma pokritih z opojno dišečimi belimi cvetovi ključnic. Ob pol petih povratek z avtomobili na Bled.

Kakor vse kaže, je za sprejem in udobnost gostov, ki se bodo zbrali ob priliki omenjene skupščine na Bledu, vsestransko preskrbljeno. Slovenski tovarši so svojim tovarišem iz ostalih delov države pripravili vse možnosti, da si bodo lahko za nizke cene ogledali najlepši predel naše države.

Trbovlje

Trbovlje, dne 28. maja.

Sveto opravilo bo kakor običajno tudi letos za rudarje na binkoštni ponedeljek na Sv. Planini. Rudarska godba, ki odide v soboto na ljubljanski velesejem, pride ta dan nazaj in odide z rudarji na Planino. Sv. maša bo ob 10.

Težko pričakovana obluba se jim je spopolnila. Notranji minister dr. Korošec je podpisal ukaz, da se katastrofalna občina Sv. Marko priključi zopet občini Trbovlje, katero je bivši režim priklopil občini Hrastnik, zaradi boljšega izida takratnih volitev. Ti prebivalci so imeli do svoje sedanje občine nad uro daleč, sedaj pa bodo imeli svoj občinski urad skoraj pred pragom.

Dvema so se podpisali. Prebivalci vzhodnega dela Sv. Urha, občine Zagorje, so se pred kratkim podpisali za pripadnost občini Trbovlje. Občina Zagorje se pa temu upira in je v teh dneh pobiral neki fani podpise, da ostane ta kraj še nadalje v občini Zagorje. Prebivalci so podpisali prvo in drugo, zaradi česar nadrejena oblast ne bo vedela, kam hočejo spadati. Za ta kraj se poganjajo tu naslanjeni že več let, pometakem pa ostane vse pri starem, ker sami tako hočejo.

Obveznost bo treba točneje izpolnjevati. — Kraj Bevoš spada po dogovoru v šolski okoliš šole Trbovlje—Vode. Občina Zagorje pa je vedno za dogovorjeno šolnino na dolgo. Krajni šolski svet šole Vode je sklenil, da se morajo obveznosti sproti poravnovati, v drugem primeru bodo morali otroci čez hrib v zagorsko šolo, t. j. uro daleč.

Razburjenje sredi Ptujja

Splašen konj povzročil veliko paniko

Ptuj, 29. maja.

V sredo, 27. t. m., v večernih urah, se je odigral v sredini Ptujja dogodek, ki bi lahko postal usoden, ošal pa je k sreči brez hujših posledic. Navedeni večer je nastala v Dražencih, 5 km od Ptujja, pri pos. Polajžerju nujna potreba babiške pomoči. Radi nujnosti je dal posestnik Janez Rajh na razpolago svoj voziček, prevezen z mladim žrebčev in svojega hlapca. Na voz sta sedla Polajžar in omenjeni hlapec in se v naglem tempu peljala v Ptuj po babico. Ko sta dospela na Dravski most, se je konj nenadoma splašil in zdirjal čez most v Cankarjevo ulico,

zavil čez Cvetkov trg v Vseh svetnikov ulico, kjer je pa voz zadel v obzidek s tako silo, da ser je razbil, žrebec pa se je odtrgal od voza in zdirjal nazaj proti Dravi. Polajžar, videč pretečo nevarnost, je skočil pravočasno z voza in je ostal nepoškodovan, medtem ko je hlapec, ki se je trudil z vso močjo splaseno žival ukrotiti, kar pa se mu ni posrečilo, padel z voza in se precej hudo poškodoval. Splašeni žrebec pa je v dvajset diru dospel do Drave, preskočil 1 m visoko železno ograjo in telebnil v visoko naraslo deročo reko. Na vik in krik se je nabralo v hipu mnogo občinstva, ki je bilo pripricano, da se je žrebec ubil ob železni ograji in zaradi visokega kamenitega nabrežja, je z začudenjem videlo, kako se žival prikazala na površju in splavala proti atenuemu obrežju. Videlo se je tudi, kako so močnejši vrtnici visoke Drave premetavali boročo se žival, ki je končno po 2 km dolgi mučni poti dospela na desno obrežje, kjer so jo rešili vojaki in jo potegnili na suho. Žrebec je poškodovan na glavi, prsih in nogah, vendar poškodbe niso tako hude, da bi morali žival, ki je vredna 5000 Din, zaklati. Dogodek, ki je prava sreča v nesreči, je povzročil precejšnjo senzacijo med prebivalstvom. Babica pa je kljub temu pravočasno dospela peš k porodnici in tudi tam je šlo vse po sreči.

Maribor

REPERTOAR MARIBORSKEGA GLEDALIŠČA

Sobota, 30. maja: Zaprti.
Nedelja, 31. maja ob 20: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Znižane cene. Zadnjič v sezoni.
Ponedeljek, 1. junija ob 15: Micki je treba moža. Gostovanje dramskega odseka gasilske čete iz Gorkove. — Ob 20: Ples v Savoyu. Znižane cene. Zaključek sezone.

Lekarne. Lekarniško nočno službo vršita dr. Alibaneževa lekarna »Pri sv. Antonu« na Frankopanski cesti in Vidmarjeva lekarna »Pri sv. Arhu« na Glavnem trgu. Jutri na binkoštno nedeljo imata nočno službo Königova lekarna »Pri Mariji Pomagaj« na Aleksandrovi cesti in Maverjeva lekarna »Pri zamorcu« v Gosposki ul.

Dijakom-rekrutom. Vsi dijaki, ki hočejo letos odslužiti vojaški rok, morajo vložiti prošnje za vpoklic najkasneje do 15. julija pristojnim okrožnim poveljstvom.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 30. maja: Ivana.
Jutri, nedelja, 31. maja: Binkoštna nedelja.

Promenadni koncert na Napoleonovem trgu. — Tujsko-prometni svet za mesto Ljubljano priredi na binkoštno nedeljo 31. maja 1936 promenadni koncert na Napoleonovem trgu pred križevniško cerkvijo. Koncert se prične ob 11.15 in bo trajal do 13. Izvajala ga bo godba Nar. žel. glasb. društva »Sloga« pod vodstvom kapelmajstra Heriberta Svetla. Spored obsega v glavnem slovenske plese in slovenske komade. Koncert bo prenašala tudi ljubljanska radio postaja. Ako bo vreme neugodno, promenadni koncert odpade.

Naši najmlajši pianisti in violinisti se bodo predstavili svojim staršem in številnim prijateljem na produkciji sole Glasbene Maticice, ki bo v sredo 3. junija ob 18.15 v Filharmonični dvorani. Izvajali bodo celo vrsto skladb za klavir, za violino s spremljanjem klavirja, eden izmed njih bo pa zapel tudi dva samospela. Nastopi preko 20 gojencev. Ravnateljstvo sole Glasbene Maticice vabi starše in prijatelje k obilnemu posetu. Spored bo od ponedeljka dalje na razpolago v knjigarni Glasbene Maticice.

Protituberkulozna zveza v Ljubljani prosi vse nabiralce prostovoljnih prispevkov v letošnjem protituberkuloznem tednu, posebno upraviteljstva in ravnateljstva šol, da ji nakazuje nabrani denar najdalje do 5. junija t. l. Nakazilo naj se izvrši po poslani položnici Zveze, ako bi jo pa nabiralci bili založili, naj kupijo na poštne uradu prazno položnico in naj jo izpolnijo. Obračun nujno potrebujemo, ker moramo podati javnosti točen račun o gmožnem uspehu naše letošnje akcije.

Ribničani so sicer po celem svetu znani, s svojo suho robo namreč. Ker pa nekatere naše gospodinjice še sedaj ne vedo, da si z domačimi izdelki lahko ceneno nadomestijo vse drage inozemske artikule za porabo pri kuhi, pranju, nam bodo obrtniki na velesejmski razstavi »Male obrti« ob 30. maja do 8. junija pokazali, kaj so izdelali v dolgih zimskih dneh za naše žene. Njih bodo delali družbo sodarji, pečarji in drugi mali obrtniki. Kriza je baš nje zelo zadela, zato hote banovinski urad za pospeševanje obrti, ki prireja to razstavo, zainteresirati širšo javnost za njihove proizvode. S tem bodo prišli oni do dela, naše gospodinjice pa poceni do svojih potrebščin.

Tudi našim malčkom bo posvečen spomladanski Ljubljanski velesejem ob 30. maja do 8. junija. V pravilnici kraljevske jih bodo popeljale zaloge najraznovrstnejših igračk. Puppe za deklice, minia, turna tehnika za dečke itd. Za oko in srce, za um in za voljo! Med razstavljenim blagom boste našli vsega, za igro in za vzgojo vaših najmlajših.

Ustanovni občni zbor »Pedagoškega društva v Ljubljani« se vrši na binkoštni ponedeljek 1. junija ob 10 v risalnici Državne učiteljske šole v Ljubljani. Dnevni red: 1. O pomenu novega društva predava dr. Gogala Stanko; 2. čitanje odobrenih pravil; 3. volitve odbora in nadzorstva; 4. predlogi in določitev članarine; 5. slučajnosti. Na ustanovni občni zbor so vabljeni vsi, ki se kakorkoli zanimajo za pereča pedagoška vprašanja. Pripravljeni odbor.

Kopalnice v Kozleji bo odprto jutri. Letos je kopalnice lepo preurejeno: na razpolago je ping-pong, drog za telovadce, vrtiljak za otroke. Za zabavo bo skrbel radio in gramofon, za lačne in žejne pa kolezijska gostilna in buffet. Vsak dan dopoldne od 10—11.30 bo brezplačen pouk v plavanju za otroke (plačajo samo 1 Din vstopnine). Plavalci-tekmovalci pa bodo imeli dnevno dopoldne treninje. Vsa pouk dopoldne — ker popoldne ga ne bo — bo tako urejen, da ne bo motil ostalih kopalcev.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DRAMA: Začetek ob 20.

Sobota, 30. maja: Tiran. Izven. Globoko znižane cene od 20 Din navzdol.
Nedelja, 31. maja: Gozd. Izven. Globoko znižane cene od 20 Din navzdol.
Ponedeljek, 1. junija: Mladi gospod šef. Izven. Globoko znižane cene od 20 Din navzdol.
Torek, 2. junija: Zaprt. (Gostovanje v Kranju: Prva legija.)

OPERA: Začetek ob 20.

Sobota, 30. maja: Mala Floramye. Izven. Globoko znižane cene od 24 Din navzdol.
Nedelja, 31. maja ob 15: Aprepos, kaj dela Andula? Izven. Globoko znižane cene od 24 Din navzdol. — Ob 20: Sevilski brivci. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.
Ponedeljek, 1. junija: Aida. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.
Torek, 2. junija: Zaprt.

DRAMA

»Tiran«, petdejanska igra, se ponovi v soboto 30. t. m. po znižanih cenah od 20 Din navzdol v dramu. V tej igri je naslikan boj med obema poetoma za življenjske pravice in za svobodo razmah. Razplet cele drame privede živo in visoko ljubezen do popolne zmagre. Delo je imelo na našem odru izredno velik uspeh, zato opozarjamo na sobotno reprizo.

Dve najboljši veseligrigi: »Gozd« in »Mladi gospod šef« ponovi drama za oba binkoštna praznika. Obakrat veljajo cene od 20 Din navzdol.

OPERA

Na binkoštno nedeljo bosta v operi dve predstavi, in sicer popoldne ob 15 češka opera »Apropos, kaj dela Andula?« po cenah od 34 D navzdol, zvečer ob 20 pa »Sevilski brivci«, ki je vzbudil v tork zvečer cele salve smeha. Veljajo cene od 20 dinarjev navzdol.

Vedrijeva »Aida« se poje poslednjič v letošnji sezoni na binkoštni ponedeljek zvečer po znižanih cenah.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 30. maja, 10 Prenos otvoritve ljubljanskega velesejma. — 12 Plošča: napoved v največ. — 12.45 Vremenska napoved. — 13 Napoved časa, objava sporeda, obvestila. — 13.15 Plošča za ploščo. — 13.45 Vremenska napoved. — 14 Vremenska napoved. — 14.15 Za deloposle! (Iz R. Radlaka orkester). — 14.40 O varstvu planinske flore. — 15 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, obvestila. — 15.30 Nacionalna ura: Naša zemlja in obeh ugodnih inozemskih diplomata (dr. Milutin Zelič iz Beograda). — 15.50 Znanstveni politični pregled (gosp. urednik dr. Alojzij Kuhar). — 16.15 Voljska godba (Ira plošče). — 16.30 Esperantska akademija (prenos iz Kazine). — 17.00 Napoved časa, vremenska napoved, objava sporeda, poročila. — 22.15 Radlaski jazz.

Drugi programi

Sobota, 30. maja, Beograd 1.: 20 Srbski večer. — 22.20 Laska glasba. — 23 Plesna plošča. — Beograd 11.: 14.05 Aleksandrovo predavanje »Poleje v Jugoslaviji«. — Zagreb: 20 Koncert. — 22.15 Plesna glasba. — Dunaj: 19.35 Kalmannova opereta »Grofina Marica«. — 22.15 Film. — 22.30 Klavir. — 23.15 Avstrijske pesmi in plesi.

Prijeten in poceni WEEKEND na morju

Vesako si lahko poceni ogleda našo luko na severnem Jadranu, in preživi 3 dni na Sušaku (2 noči), kar stane skupaj z vožnjo tja in nazaj, prehrano in prenočiščem na Sušaku: v restavraciji Slaviji 250 Din; v Parkhotelu 310 Din; v hotelu Jadran 375 Din.

Automontaža d. d. vozi redno vsak dan na Sušak s svojimi udobnimi avtobusi in je vpeljala to ceno reklamno vožnjo karto za tridnevno bivanje na Sušaku. — Velja za vsako poedino osebo in se lahko takole vozi:

1. dan: Iz Ljubljane ob 6.30, v Kočevju zjutraj, dohod na Sušak ob 12. Obed, večerja, prenočišče.

2. dan: Ves dan na Sušaku: zajuterk, obed, večerja, prenočišče.

3. dan: Zajuterk, obed. Odhod iz Sušaka ob 2.30. Južina v Kočevju. Prihod v Ljubljano ob 20. Za časa bivanja na Sušaku prosta vožnja po vseh avtobusih »Triglav« prometa, t. j. Trsat, Draga in Kostrena. Za goste Parkhotela in hotela Jadrana prosto morsko kopalnico.

Ta vozna karta velja za poedino osebo in poljuben dan, se glasi na ime in je neprenosljiva.

Iste karte iz Kočevja: v restavraciji Slavija 200; v Parkhotelu 260; v hotelu Jadran 325 Din.

Vse informacije in predprodaja kart za Ljubljano pri »Putniku« Hotel Mikliž, tel. št. 33-84; za Kočevje gostilna »Harde«, Gustav Verderber.

Razstava bratov Vidmar

Ljubljana, 30. maja.

Sinoči ob 19.30 je bila otvorena v Jakopičevem paviljonu razstava bratov Vidmarjev. Pri tej priložnosti je zbral v Jakopičevem paviljonu ves ljubljanski kulturni in umetniški svet; opazili pa smo med udeleženci tudi poljskega konzula iz Zagreba.

Razstavo je otvoril z lepim nagovorom dr. Stele; njegov govor je prenašala tudi radio postaja. Dr. Stele je najprej govoril o naših povojnih umetniških generacijah, ki so iz ekspresionizma prešle v novo stvarnost. Posebno velja to za oba brata Vidmarja. Nazorno je opisal njuno pot in njun uspeh v inozemstvu ter karakteriziral posamezne razstave,

od katerih sta zadnje priredila v Ljubljani leta 1931. Ob zaključku je proglasil razstavo za odprto.

Brata Vidmarja sta priredila razstavo v vseh treh razstavnih prostorih Jakopičevega paviljona in sicer tako, da imata v srednjem prostoru razstavljenela dela skupno, v obeh stranskih prostorih pa razstavljal posamezno.

Kakor more opaziti že povprečen opazovalec, je dan na razstavišču poudarek predvsem socialnim motivom, nadalje težnja za povrnitev k zemlji in je prav zaradi tega videti na razstavi mnogo motivov iz kmetkega življenja, posebno razne pejzaže vasi. Celotna razstava pa kaže, da sta brata Vidmarja od upodabljanja pokrajinskih slik prešla v figurativne skupine.

Občni zbor slovenskih hranilnic

Ljubljana, 30. maja.

Včeraj popoldne od 4 do pol 7 se je vršil v prostorih Mestne hranilnice v Ljubljani občni zbor Slovenskih hranilnic, ki so včlanjene v Zvezi jugoslovenskih hranilnic.

Otvoril in vodil je ta občni zbor predsednik Pretnar, ki je podal tudi predsedniško poročilo. Tajniško poročilo je podal dr. Murko. Iz obeh poročil se vidi, da je položaj slovenskih hranilnic elej ko prejšnjemu. Predvsem hranilnice še vedno čakajo na rešitev raznih vprašanj, na katerih so nujno zainteresirane. V tem oziru pride v poštev zlasti kmetiča zaštita, vrnitev pravic do sprejemanja pupilnega denarja, povečanje kreditov hranilnicam, preprečevanje zlorabe kmetijske zaštite po onih, ki jim zaštita ne gre, a jo kljub temu uživajo na podlagi napačnih potrdil občinskih uradov itd.

Zborovanje je napravilo vtis, da predstavniki naših hranilnic vidijo rešitev hranilnic predvsem v taki rešitvi Kmetijske zaštite, ki bi bila v korist

našim denarnim zavodom, to je, da se da hranilnicam možnost, da pridejo do svojega denarja, ki je posojen. To bi se dalo po mnenju delegatov doseči na ta način, da bi bodisi država ali kaka državna denarna ustanova prevzela kmetijske dolgeve in jih hranilnicam izplačala v gotovini.

Dalje pa je prišla do izraza tudi želja in zahteva, da pride čimprej do sprejetja enotnega hranilniškega zakona kot najnujnejše potrebe vseh hranilnic in državi.

Blagajniško poročilo je podal g. Hiter. Tudi iz tega poročila se vidi, da je zveza svoje delo počela, ker so narasli izdatki.

Pri volitvah je bil izvoljen skoraj vse dose-danji odbor, ki se bo konstituiral na svoji prvi seji.

Na včerajšnjem zborovanju slovenskih hranilnic so pripravili slovenski delegati, ki jih je bilo 19, tudi predloge za današnji glavno skupščino Zveze hranilnic kraljevine Jugoslavije, ki se vrši danes popoldne v Mestni posvetovalnici.

Kitajska čreva in drukarji na sodišču

Ljubljana, 30. maja.

V topilnici loja Josipa Bergmana na Poljanah je bilo v začetku februarja dvakrat vlomljeno v skladišče črev, odkoder je neznan vlomilec odnesel prvih 250 zavitkov specialnih kitajskih črev v vrednosti 6250 Din, in drugič 400 zavitkov v vrednosti 10.000 Din. Na Kitajskem je razvita znamenita industrija izdelovanja prasičjih črev, ki jih izvažajo po vsem svetu in prihajajo tudi k nam v veliki množini. Kitajska čreva rabijo zlasti mesarji in izdelovalci kranjskih klobas. O vlomilcu ni bilo ne sluha ne duha. Pač so prvič našli v bližini skladišnega okna, skozi katero se je splazil tat, moški šal, drugič pa kakih 15 korakov od okna mesarski nož. Policija je poizvedovala po lastniku noža. Naposled ga je eruirala, ko je detektiv napeljal svoje niti na vse strani po Poljanah, zlasti med mesarji in mesarskimi pomočniki. Detektiv je prav po cherkholmovsko vodil poizvedbo in naposled »začopatil« mladega mesarskega pomočnika Janeza V., ki je imel pač ta greh, da je bil že nekajkrat kaznovan zaradi tatvine. Državni tožilec je Janeza sedaj obtožil zločinstva vlomne tatvine.

Korajžni Janez, ki je sedel že delj časa v preiskovalnem zaporu, je pred malim senatom odločno zatrjeval svojo nedolžnost. Zanj pa so med poslušalci bili mnogi drukarji, ki so celo osebno posegli v razpravo. Senatni predsednik je bil primoran nekega mladeniča z očali zapoditi iz dvorane.

Janez je začel: »Nisem in nisem. Nemogoče je, da bi jaz kradel.«

»Nož vas izdaja?«
»Nož je res moj. Drugače ne morem reči, da je vse to storil Cesen iz maščevanja.«

»Če ne bi bili kaznovani, vam bi človek verjel, da niste imeli opravka s črevami!«

»Za pet ran božjih! Kam naj dam toliko blaga? Treba je imeti odjemalce!«

»In kaj je s šalom?«

»To je smešno! Ze od leta 1933 ne nosim šala. Ni moj, pa je komedijski konec.«

Med poslušalci je bilo tudi kaj živahno. Blaž Cesen, glavna priča: »Ta nož je bil prej moj. Zamnjala sva z Janezom.«

»Ste bili kdaj kaznovani?«

»Nikoli!«

»Pravijo, da celo enkrat na eno leto robije.«

»Ah, da. Zato, ker sem hotel ženo poslati na oni svet.«

Druge priče so povedale, kako je nož, ki je nekaj glavnih indic proti Janezu, romal od lastnika do lastnika. Vsi poznajo nož prav dobro. Na predsednikovo vprašanje, kako je neka priča dala nož naprej, je Vinko Somrak odvrnil: »Ne vem dobro. Bil sem nekoliko okajen v gostilni na Krakovskem nasipu. Morda sem ga izgubil, ali mi ga je pa Cesen sunil.« Drukarji v huronski smeh. Imeli so največjo piko na prvo pričo.

Državni tožilec je zahteval kaznovanje v smislu obtožbe. Branilec ex-offo g. dr. Kamušič pa oproti stodo. Po kratkem posvetoivanju je senatni predsednik objavil sodbo, da se Janez oprošča od obtožbe v smislu čl. 280 k. z., to zaradi pomanjkanja dokazov, čeprav je verjetno, da je imel mogoče Janez kake zveze z vlomilci. Janezu so prijatelji iz Florijanske ulice toplo čestitali.

Kranjski tekstilni delavci so nezaščiteni

Kranj, 29. maja.

Kranj je bil predvojna leta pomemben le kot upravno in trgovsko središče Gorenjske. Ko pa se je končala vojna, so pričele v naši mladi državi ustanovljati tuje družbe vsamogakega podjetja. Tedaj je tudi Kranj dobil prvo tekstilno podjetje, kateremu so se v zadnjih letih pridružila še druga. Kranj je pripravljen kot nalašč za to vrsto industrije. Ze njegova lega (železnica, voda in ceste), prav posebno pa še obubožano ljudstvo, katerega je polna vsa okolica, vse to so uvideli tuji podjetniki ter pričeli z delom.

Beg z zemlje

Danes zaposluje samo tekstilna industrija čez 4000 delavcev, a od teh jih niti 1000 ne stanuje v Kranju. Vsi drugi se dan za dnem voziijo 15—20 km daleč. Tam od Lese, tja do Medvoda in od Lubnika do Grinoveca in Kočne se razprostira ravnina, ki pošilja jutro za jutrom delavce v kranjske tovarne. Dandanes vse sili v tovarne. Mladi kmetčki fantje in dekleta iščejo v njih zasluzka. Le še malo-kdo se gre učiti obrti. Cemu tudi, si misli? Grem v tovarno, kjer bom takoj prvi mesec zaslužil in se ne bo treba tri do štiri leta zastojati učiti.

In če vse te mlade ljudi gledaš po enem ali dveh letih, ko jih je tovarna že včlenila v svoj mehanizem, boš videl, da so vsi že davno dozoreli, da ni na njihovem obrazu, v njih kretnjah in govorjenju nič mladeniškega ali nič dekliskiga. Tovarna jim je vzela mladost. Vsi so se postarali, preden so resnično postali stari.

Njih zdravje pa je postalo šibko. Dekleta, ki so prišla v mesto v tovarno polna zdravja, so po nekaj mesecih postala blede, pričela jih je napadati jetika. Ta se je v zadnjih letih tako po kranju kot v okolici močno razširila. In kdo bi se temu čudil? Vsem tem mladim ljudem je v tovarnah naenkrat

zmanjkalo sonca in tistega zdravega zraka, katerega je telo vse njih življenje imelo v izobilju. Pričelo se je neumorno delo v zaprtih, slabo zračenih tovarnah, nato pa dan na dan vožnja. S kolesom, pa najsi je bilo sonce, dež ali sneg. Pri vsem tem pa nimajo niti zadostne hrane, katero bi mlado, razvijajoče se telo potrebovalo.

Le za skorjo kruha...

Mnogo tega gorja bi bilo odstranjenega, če bi imeli delavci boljše plače. Z njimi bi si lahko preskrbeli zadostno hrano ter stanovanje v bližini tovarn. Tako pa zasluži delavci ali delavka ko pride v tovarno prve mesece na teden 60—100 Din. Nato pa 150—180 Din. Če pa se kdaj zgodi, da kdo zasluži 200 Din na teden, velja med drugim delavstvom za nekako izredno bitje. A če pogledamo natančneje to številko vidimo, da to »izredno bitje«, ki dela 60 ur tedensko, zasluži po 3.33 Din na uro.

Bič kazni

Pri tem zaslužku pa igra glavno vlogo kazen, katerega za zadene, da sam ne ve kdaj. Kako se pa odmerja, ne ve niti en delavec. Kar pa ne premore ona, premorejo tudi mojstri s svojimi šikanami, prav posebno pa še s svojim vedenjem napram delavkam. Le tu in tam se »predrže« katere to povedati, pa plača to drznost z izgubo dela.

Kdo je temu kriv, da so razmere v teh tovarnah takšne?

Ali ta napol delavec, napol še kmet? Ta človek, ki je bil vesel, če je imel v žepu desetico in je danes pijan od sreče, ko vidi na plačilni dan v roki stotak? Ali je mogoče kriva tista njegova otroška poniznost in pokorščina. Ali strah pred tem, če bi morebiti potolžil podjetju, da izgubi delo?

...in brez zaštite

Vendar pa kranjsko delavstvo vedno bolj in bolj spoznava, da tako ne more iti več dalje. Spoznava, da se more proti takemu človeku boriti le skupno. Zadnje čase se je pričela močnejša akcija, da se položi podjetnikom osnutek kolektivne pogodbe,

Položnice

za obnovitev naročnine prejmo v današnji številki »Slov. doma« vsi P. N. POSTNI NAROČNIKI brez izjeme. Oni p. n. naročniki, ki imajo naročnino za junij že poravnano, naj shranijo položnico za prihodnje plačilo. S to položnico naj se izvolijo poravnati tudi vsi morebitni zaostanki.

UPRAVA.

Trening svetovnega rekorderja

Matti Jarvinen, svetovni rekorder v metu kopja, je eden onih športnikov, ki na Finskem niso redki in ki ves svoj trening uravnavajo po točno premišljenem načrtu, se ga prav dosledno držijo in pri tem ne poslušajo nikogar, ki bi morda trdil, da v gotovih podrobnostih ne odgovarja pravilnemu treningu. Matti Jarvinen je v svojem treningu prav tak individualist, kot je bil svojega dni Nurmi in drsalec Thunberg. Na vprašanje, kako trenira Jarvinen pozimi, je odgovoril, da običajno počiva in da smatra za potrebno, da si pozimi zbere novih moči in da si odpodije živce.

Samo po sebi je razumljivo, da skuša Jarvinen ohraniti tudi čez zimo svojo kondicijo; toda med počitkom, ki si ga odmeri, se niti v mislih ne bavi s športom, čeprav mu je brez dvoma udan s celim telesom. Letošnji zimski trening, ki ga je finska lahkoatletska zveza pripravila svojim atletom, zanj sploh ni obstajal. Trening se zanj prične šele spomladi s cross-country tekom, ki Jarvinenu, po njegovem mnenju, popolnoma zadostuje. Jarvinen poudarja, da je ta trening dober za metalka kopja, za tekača pa je potreben drug trening. Po njegovem mnenju so športne panoge, pri katerih se tekmuje v skokih in metih predvsem stvar dobrih živcev. In ravno zato smatra Jarvinen, da je metalcem in skakačem potrebno, da si odpodije živce in se tako pripravijo za velike borbe, ki jih čakajo poleti. Jarvinen trdi dalje, da bo vsak metalec ostal porazen, ki ne bo znal na tekmi biti boljši, kot pa pri treningu. Sploh je zanimivo, kakšen načrt ima Jarvinen za svoj trening. Naj govori sam:

»V prvem tednu svojega treninga sem izredno previden; kopje mečem komaj 40 m, drugi teden pridem na 50 m, potem pride znanaka 60 m in obenem tudi sezona. Poleg specialnega treninga, ki ga potrebuje vsak metalec, predvidevam v svojem treningu tudi lahko telovadbo in zlasti tek na prostem. Toda vse to le bolj na lahko. Seveda se tega programa ne držim krčevito, ampak ga izpreminjam po potrebi od sezone do sezone. Vedno pridem kaj, kar sem spoznal, da še rabim, kar sem pri lanskem tekmoivanju ugotovil, da mi manjka. Popolnoma mi je jasno, da bom moral biti v Berlinu v najboljši formi, če bom hotel kaj doseči. Radi tega se bom 14 dni pred olimpijskimi igrami odtrgal od vsega in se bom pripravil samo na tekme. Lansko leto sem mislil, da bom lahko zmagoval, ne da bi se preveč trudil. Posledica pa je bila, da se mi je Nemec Stöck občno približal. V Berlinu bom pa poizkusil, da bom prekosil samega sebe in potisnil svojo svetlovno znanako še naprej. Upam, da se mi bo posrečilo. Stöck je brez dvoma moj nevaren nasprotnik, nevaren bo pa tudi ostalih našim tekmovalcem. Nevaren konkurent bo tudi Sved Atterval, ki je trenutno v sijajni formi, toda po mojem mnenju prežgoda.«

Zanimiv je način treninga, ki ga ima ta svetovni prvak in ki je popolnoma individualen. Se bolj pa je zanimivo dejstvo, da se ta rekorder pripravlja samo na eno tekmo in da sam za eno tekmo zbere vse svoje moči, ker ve, da je nemogoče vzdržati odlično formo dolgo časa.

Agrarna reforma v Kamniških planinah

Kamnik, 29. maja.

V ponedeljek 25. t. m. je uprava Meščanske korporacije prejela odločbo ministra za poljedelstvo, da je vprašanje agrarne reforme na posestvu Meščanske korporacije rešeno v prid agrarnim interesom, ki jih predstavlja Pašniška zadruga v Stranjah. Razlaščenih je: 647 ha planine v okoliših Mokrice, 40 ha pod Sedlom, 40 ha na Konjšci, 7 in pol ha na Dolu ter 87 la na Rzeniku, skupaj okrog 830 ha pašnikov.

Tako se je to važno vprašanje, ki je že od prevrata sem delalo preglavice in hude skrbi tako našim purgarjem, kakor tudi članom Pašniške zadruge premaknilo za velik korak naprej.

Planšarji so uverjeni, da je zadeva končnoveljavno rešena, iz ust članov Meščanske korporacije pa so se pred rešitvijo širile vesti, da tudi v primeru take rešitve ne bodo položili orožja, temveč se bodo pritožili zoper tako rešitev na pristojne inštanace.

Letoviščarji prihajajo

Kranjska gora, 30. maja.

Pred vojno je bil ta idiličen gorski kraj s svojo krasno okolico le malo znan. V letih 1915—16 so Kranjsko goro pač videli tisoči in desetisoči vojakov, ki so tod akoci korakali, po nalašč zanje zgrajeni cesti čez Vršč in Trento in — v smrt. Ti se pač niso zanimali za lepoto pokrajine in kvečjemu le izkoriščali dobroto prebivalcev, kolikor jih je še ostalo na svojih domovih. Od tistih dob se je tu vse znatno spremenilo: hiše so se dvignile, dobile lepa pročelja in nebroj je kakor iz tal na novo izrasli. Dasi smo šele koncem maja, je že marsikoga zanealo semkaj, da v popolnem miru preživi svoj zgodnji dopust v čistem gorskem zraku. Sicer je pa vse pripravljeno za kar lepši sprejem tujcev-letoviščarjev, ki bodo skoraj zasledili vse razpoložljive domove in bo koncem meseca junija le še težko dobiti sobo, kajti takrat se prične za Kranjsko goro poletna ali polna sezona.

Vas Gozd, ki spada tudi še pod župnijo in občino Kranjska gora je gotovo ena izmed najdaljših vasi v Sloveniji. Kmalu, ko imaš za seboj vas Log, se prikaže napis Gozd in po treh kilometrih še vedno Gozd in zopet po treh tudi še Gozd. Tudi sem prihajajo letoviščarji in sicer takšni, ki ljubijo popoln mir in samoto ter nobenih šminkanih obrazov. Neverjetno lične so te hišice in kot nalašč pripravne za nerazvajenega človeka, ki si želi pravega oddiha.

kateri nima niti eno tekstilno podjetje v Kranju. Tako so se pričeli organizirati v vedno večjem številu in bodo v skupni borbi zahtevali od tovarn to, kar jim gre po vseh božjih in človeških postavah. Saj bodo zahtevali od podjetij samo polovico tistih moči in življenja, ki so ga oni vložili neobestovane v ta tuja podjetja kot delnice, ki jim niso doslej prinašale nobenih koristi.

O drznih podvigih in doživljajih vojaških pilotov

Prej ali slej doleti vsakega letalca smrt in večkrat sem se moral čuditi, kako je bilo mogoče, da je ta ali oni letalec odnesel zdravo kožo iz nemo- gočih položajev. Nekateri izgledajo tako, kot da so sploh neranljivi — mislim pri tem na znanega angleškega letalca Williama Bishopa ali Francoza René Fonca, ki sta v svetovni vojni prestala ne- broj bojev v zraku, ali na Ernesta Udeta, ki je zbil na tla več sto nasprotnih letal in kljuboval šte- tim nevarnostim v zraku in še vedno živi. Skoraj vsak dan so se dogajali v svetovni vojni skoraj neverjetni doživljaji in junstva pilotov, katerih imena so ostala neznana. Le nekateri teh junakov zračnih višav so bili odlikovani z kolajnami, toda če bi hoteli odlikovati vse, bi morali razdeliti ne- šteto kolaj.

Nikjer se ni pokazala boginja sreče tako mu- hasta, kakor ravno v zraku. Lothar von Richthofen, brat znanega letalca iz svetovne vojne, ki je sestrelil v vojni nič več kot 40 letal, se je ponesrečil kmalu po vojni pri popolnoma navadnem poletu. Nungesser, francoski lovski letalec, strah Nemcev, ki je sam onesposobil 45 letal za borbo, je izgubil pri svojem poizkusu poletu čez ocean na svojem letalu »Modra ptica«. Amerikane Mc. Kever, zna- ni letalec iz Kanade, ki je bil zmagovalec v 33 zračnih borbah, se je ponesrečil na avtomobilski vožnji. Še bolj tragična je bila usoda kapitana Mc. Kaya, ki je prebil v vojni kot pilot tri leta na fronti in je bil zadet in sestreljen eno uro pred premirjem.

Vse zračne borbe so se odigravale v tako blazno hitrem tempu, da jih skoraj ne morem opisati. Pre- senetljivo hitro se je pojavilo letalo v zraku in prav tako hitro izgubilo v oblakih. Občutka, ki ga ima le- talec, ki se nenadoma znajde v borbi z celim du- catom ali še več drugimi letali, sploh ne morem popisati. Vse je en sam vrtnec. Letalo je treba za- okreniti nazgor, v naslednjem hipu vstran, takoj nato zopet navzdol in z loopingom uiti neprijatel- skemu ognju, ki obsipava iz vseh strani. Nemogoče je popisati strah in grozo, ki spreleti letalca, ko začuti pred seboj neposredno borbo dveh letal. In srce se krči letalcu, ko vidi, kako pada njegov prijatelj na tla.

H. velik in širokopleč Južnoafrikanec je prišel nekega večera ves bled nazaj in mi je zaupal, da je pravkar po neprevidnosti zbil neko angleško letalo. Bila je to pomota, ki jo je zakrivil drugi pilot, ki je preveč hitro in lahkomišlno zavozil nad letalom. H. je streljal, ker je mislil, da je sovražnik, ker ga je videl le v senci; ko pa je potem napravil zavoj, je videl, da je streljal na lastno letalo. Do takrat je oddal komaj dvajset strelcev, toda bilo je že pre- pozno. Tisoče in tisoče strelcev je zastoj porabil, ko je streljal na nasprotnika in nič zadel, toda teh dvajset strelcev je bilo usodnih. Vprašal me je, ali naj zadevo naznam ali ne. Ne vem ali sem naredil prav; jaz sem mu odsvetoval, češ, da sedaj itak ne more obuditi pilota k življenju. H. je bil čisto izven sebe in je kmalu zatem padel sam v nekem zrač- nem boju.

Se bolj značilen je primer angleškega letalca T. C., ki ga je napadel neki zavezniški belgijski le- talec v zraku. Deset minut se je trudil T. C., da bi Belgijcu ušel, toda brez uspeha. Končno se je na- velical in prešel sam v napad in Belgijca zbil na tla. K sreči je ves dogodek opazovalo več oseb, sicer bi bil T. C. morda po vojnem sodišču ob- sojen še na smrt.

Letalo z mrtvimi piloti

Splošno znana je zgodba, ki jo je pripovedoval znani nemški letalec Böcke. Pri nekem frontnem poletu je opazil neko angleško letalo v polnem letu, pilot in opazovalec pa sta bila mrtva — ubita od sovražnih strelcev. Isti letalec pripoveduje, da je gledal, kako je strmoglavilo neko drugo letalo. Pilot in opazovalec sta skočila iz letala brez padala. Eden je našel smrt v nemških strelskih jarkih, drugi pa na angleških linijah.

Neko letalo znanke R. E. 8 je pristalo za an- gleškimi linijami čisto pravilno; pilot in opazovalec pa sta bila privezana na svojih sedežih prestre- ljena s sovražnimi krogli, mrtva.

Ko je Warneford sestrelil Zeppelina, je skočil neki mož od posadke iz gorečega zrakoplova. Ko je padal kakih 70 m skozi zrak, je padel na streho nekega samostana in se ustavil na postelji neke redovnice, ki je nekaj minut prej vstala. Ostal je živ. Tudi naslednji dogodek je komaj verjeten. To- da pripovedovali so mi ga ljudje, ki so ga sami do- živeli in ki so bili pravkar ujeti, kjer smo se v nemškem ujetništvu znašli. Stvar se je pričela s tem, da je Pat Manley izgubil pri letalu svoj pro-

peler. Lajkom moram povedati, da je to strokovni izraz za letalce, da je propeler izgubil, v resnici se pa propeler ni več vrtil.

Zanimiva je zgodba dveh prijateljev. Dva Ame- rikanca Pat Mabley in Swayze sta se prostovoljno prijavila v pomoč. Bila sta dodeljena k nekemu ka- nadskemu transportu prostovoljcev in tako prišla v Francijo. Cim sta stopila prvič na fronto, sta bila oba ranjena in prenesena v različne bolnišnice ta-

Kadar stavkajo natakariji in bikoborci

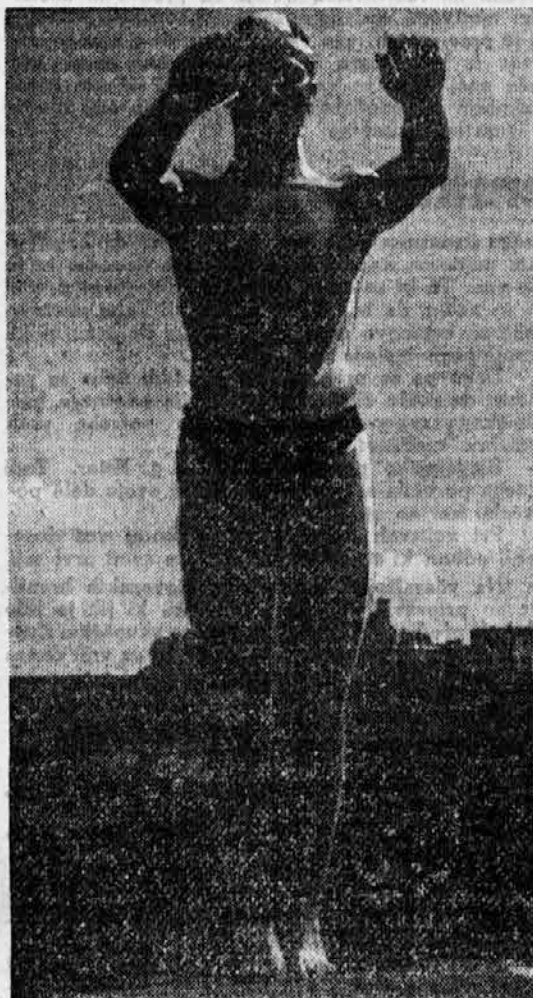
Pravijo, da nesreča redkokdaj sama pride. Ta ljudska modrost se je izkazala zadnji čas za res- nično tudi pri španskem ljudstvu, ki sta ga hkrati doleteli dve nezdogi: stavka gostinskega osebja in stavka bikoborcev. Dasi sta ti dve panogi na- rodne življenja videti skozi in skozi nasprotni, vendarle imata na Špankem na široke ljudske množice nezasišljeno velik vpliv, kar se je poseb-

ko, da sta izgubila vsako zvezo drug z drugim. Leto dni kasneje je letal Pat v enosedelniku znanke Bri- stol nad fronto in opazil nekega drugega Bristol, ki se bori s sovražniki. Sel mu je takoj na pomoč in se vmešal v boj. Prišel pa je prepozno in je samo še videl, kako je moralo angleško letalo, ki je bilo že uničeno, pristati. Zanj torej ni imelo nikakega pomena, da bi se še kaj vmešaval in se je hotel potegniti nazaj. V tem hipu pa mu je odpovedalo letalo in ker je bil že blizu zemlje, mi ni kazalo nič drugega kot to, da tudi on pristane poleg prve- ga. Kako se je začudil, ko je videl, da se je iz raz- bitega letala izmotal prav njegov prijatelj Swayze. Oba sta bila ujeta.

Prav lahko bi nasteli še več takih dogodbic, ki dokazujejo, da je resničnost dostikrat mnogo iznaj- dljivejša, kot pa pisateljeva domišljija.

no ostro občutilo šele v trenutku, ko sta ta dva obrata stopila v stavko, kajti španskemu ljudstvu so tradicionalne bikoborbe prav tako potrebna duševna hrana, kakor so njihovu telesnemu živ- ljenju potrebni hoteli, krčme in zajtrkovalnice. Odtegnitev teh življenjskih potrebščin je potem- takem Špance zadelo tako v živo, kakor jih ne bi zlepa zadela nobena druga stavka. Saj je vsaka

Na Iliriji postaja živo

Pribovšek na 10 m stolpu pred skokom

Danes je peti dan, odkar je odprto lepo in tako prijetno kopališče Ilirije. Le malo ljubljani- čanov zna ceniti prve tople pomladanske sončne žarke, ki s svojo vplivnostjo človeka popolnoma prerodijo. Povrh pa v bazenu voda, kakršne si sredi kopalne sezone ob navalu kopalcev nikdar ne moremo privoščiti.

Razumljivo je, da so vprav športniki-plavači oni, ki so sezono otvorili. Ze takoj prvega dne, ko je bilo kopališče odprto, so se zbrali na Iliriji najnovejši njeni plavači, ki jih je bilo nasled- nje dne že dvakrat več; drugega dne pa so se pojavile tudi še posamezne plavavice, ki niso za- ostajali za svojimi tovariši. In tako imamo sedaj na Iliriji prav pestro družbo plavavcev, ki se — sicer še ne s polno paro — pripravljajo na le- tošnje plavalno sezono.

So to zaenkrat predvsem skakači, ki so po- vod prvi na delu. Zimska kopališča so brez etol- pov in zato skakači ne morejo trenirati, dokler so letna kopališča zaprta. Tembolj morajo zaradi tega izrabiti čas, odkad se kopališča odpro, pa vse do tekmovalne sezone. Sicer pa: ne smemo postav- ljati skakačev glede treninga pred plavavce in pla- vavice. Saj ima vsak in vsaka svoj načrt, po ka- terem se hoče kolikor mogoče dobro pripraviti na sezono.

Razen plavavcev-tekmovalcev je na Iliriji še prav malo kopalcev. Predvsem ljubljanci ne vedo, da je kopanje zdaj prijetnejše, kakor kadar- koli sredi poletja. To pa iz dveh razlogov: pred- vem radi tega, ker je pomladansko sonce vpli- nejše in prijetnejše, kakor poletno; dalje pa tudi zato, ker na kopališču sedaj še ni ljudi oziroma jih je, kakor rečeno, prav malo. Kako prijetno je, raztegniti se na terasi in izpostaviti se sončnim žarkom, ne da bi se bilo pri tem treba bati, da se boš obregnil ob svojega soseda; vsenakrog prazno in samo vroče sonce, kamorkoli se vležeš.

Naj bodo ljubljanci za pomladansko sonce že navdušeni ali ne, vsesplošno želja onih, ki že prihajajo na Ilirijo, pač je: Ne hodite na Ilirijo, dokler kopalna sezona ni oficijelno in uradno odprta. Do tedaj bo namreč na Iliriji lepo in prijetno....

Kako je lepo in prijetno, dokler ni navala...

stavka pomembna samo v toliko, v kolikor je nje učinek občuten v občestvu. Med tem ko bi bila n. pr. pri nas stavka »lift-boyev«, kakršno so ne- davno imeli v Newyorku, malone brezpomembna, je imela v tem velenstvu donebnikov zelo mučne posledice. Pomislite samo tole: Ko se pod večer trudni vrnete z dela in stojite pred svojim sta- novanjem, nehotе vzdihnate od zadovoljstva in olajanja. V Ameriki pa bi morali v primeru stav- ke dvigalnega osebja utrujeni in izčrpani brusiti pete še trideset do šesdeset nadstropij visoko, preden bi prišli do počitka in odhida. Še muč- nejši pa je bil učinek zadnje stavke barcelonskega gostinskega osebja na ljudi, ki nimajo lastnega ognjišča. Očividci pripovedujejo, kako so celi sprevidi gladnih »divjakov« pobito stopali po dol- gih ulicah in željno prigrizovali orehe in druge sadeže ali pa odpirali konzervne škatlice, to edi- no rešno sredstvo za gladne brezdomce. Stavka gastronomskih sindikatov je imela za posledico, da se je mnogo ljudi iz Barcelone

Izellilo na Balearske otoke

A med tem, ko je bilo ob omenjeni stavki šte- vilo gladujočih omejeno in si je mogel človek po- magati z raznimi nadomestili, so bile posledice stavke bikoborcev za Špance nekaj nezasišljane- ga. Pri prvi stavki si dobil nadomestilo v konzervni škatlici, a kdo ti bo nadomestoval matadorja, ki se mora boriti z bikom in je vaju smrti v oči gledati? Pri vsaki športni igri lahko najdete na- mestnika, toda bikoborec ima na svojo igro monopol, ki mu ga noben amater ne more vzeti, in ravno v tem je vsa moč njegovega položaja. Ko so tedaj barcelonski bikoborci zaradi nečednega tekmovalja njihovih mehiških kolegov sklenili stavkati, je to za staroverne španske množice, ki so jim bikoborbe od pradednine vsakdanji kruh, pomenilo sunek v srce, ki so ga bolno občutili vsi sloji, vse, kar špansko čuti — razen bikov, kaj- pada.

V boj zoper kobilice

Dne 14. aprila se je v Kairu pod pokrovitelj- stvom pokojnega kralja Fuada otvorila IV. med- narodna konferenca za pobijanje kobilic. Med tem ko sta bila na prvih treh konferencah zastopani samo Afrika in Zapadna Azija, je tokrat poslalo svoje zastopnike 24 držav z vseh kontinentov, tako da bo zadeva kobilic postala mednarodno gospo- darsko vprašanje, ki se bo s kolektivnim sodelo- vanjem dalo najuspešneje reševati. Kakor znano, se v tropskih predelih kdaj pa kdaj nenadoma dvignejo celi oblaki požrešnih žuželk, ki ne puste življenja v kraju, katerega so si izbrale za svoj pašnik. O kobilici nadlogi govori že sveto pismo in ohranila se je v nezmanjšani meri vse do danes. Najnevarnejši sta dve vrsti kobilice: kobilica selivka, ki izvira iz Nigerije in francoskih kolonij in takojenoma rdeča kobilica, ki iz- vira iz severne Rodezije in Tanganjike. Kakor so strokovnjaki ugotovili, sta v življenju teh pogub- nih žuželk dve fazi, katerih prva ni posebno ne- varna, druga pa neizogibno pogubonostna. V prvi fazi se dvignejo samo posamezni roji, ki se zaradi svoje maloštevilnosti brez hude škode razkrope in porazgube, v drugi fazi pa se kobilice središijo v ogromne »oblake« podobne jate, ki pomenijo smrt in opustošenje celim pokrajinam. Prva faza prehaja v drugo samo ob posebnih prirodnih raz- merah in samo v stalnih tradicionalnih pokrajinah. Kairska konferenca se je predvsem bavila z vpra- šanjem, kako bi omejili škodo, ki je ta letiči morda prizadeja, kajti kobilice docela zatreti pač nikoli ne bo mogoče. Za sedaj bodo uporabljali proti kobilicam z arsenikom pomešane otrobe, s katerimi bodo posipali ogrožene kraje. To sred- stvo pa je kolikor toliko dvorezno, kajti strupena zmes bo kvarno vplivala tudi na rastlinstvo in nekatere domače živali, ki bodo slučajno po njem posegle.

Jeziki izumirajo

Strokovnjaki so ponovno poskušali ugotoviti število živih jezikov. Angleški filolog Williamson odgovarja kot zadnji na to vprašanje po večletnem nabiranju podatkov s pomočjo znanstvenih zavo- dov in lastnih sodelavcev, ki so prebrskali vse dele sveta. Williamson pravi, da se poslužuje seda- nje človeštvo v celem 2796 jezikov. Med njimi je samo 860 z ožjim ali širšim mednarodnim pome- nom ali vsaj z uvaževanja vredno književnostjo. Zemljevid kaže, da je izmed njih 48 doma v Ev- ropi, 153 v Aziji, 118 v Afriki, 424 v Ameriki ter 117 na Tihooceanskem otočju. Število živih jezikov ni stalno, temveč je vedno manjše. Svetovni jeziki neprestano izpodrivajo malopomembna narečja. — Williamson ugotavlja, da izginejo povprečno po tri narečja letno. Ta pojav je posledica prodiranja evropske kulture med naravne narode. Bodočnost bo nedvomno še pospešila izumiranje manj razšir- jenih jezikov na kolonialnem področju.

Življenje in trpljenje v najstrašnejši vojski sveta

Zakleta legija

29

Kamele so prinesle vodo iz vodnjaka, ki je deset kilometrov daleč. Napolnili so z njo velik cementni rezervoar nad vasjo, toda, ker je mnogo novih prišlecev, je voda prav tako redka, kakor prej, ko je bil boj. Da je ne bi trošili zastonj, se ne umivamo in smo ponosni na svoj fantastični obraz. Novinci, ki prihaja- jo iz Francije s topovi, široko odpirajo oči in nas gledajo.

Pripovedovali smo jim strahovite stvari in prodajali zaplenjene spominke. Vsi so zelo lakomni na take spomine. Nekateri med njimi so pa imeli celo denar. Tako smo prodali staro sabljo za sedemdeset frankov in bodala za dvajset. Plenitelji iz našega oddelka so tako prišli do celih imetij. Vendar nismo sta- li praznih rok. Zmeraj je bilo treba delati ilako. Mene je doletel ravitaillement. Iz skladišča živil pri glavnem stanu v vasi, petsto metrov od našega tabora, sem nosil na hrbtu vreče kave in fižola ali pa pred seboj valil sode vina.

Naš dežurni korporal je bil ranjen in so ga odpeljali v bolnišnico. Dobili smo novega, ki ni bil poučen o vseh razmerah, s čimer smo se mi to noč sijajno okoristili. Srečno naključje, ki se ne dogodi vsak dan!

V taboru pri nas so našli ogromen sod, dosti večji, kakor so pa navadni sodi. Bil je zelo širok in je segel človeku do podbradka. Novi kaplar je nalahko zabobnal s prsti po njem, poslušal in dejal, da je prazen. Ukazal je torej svoji desettinji, naj ga spravi v skladišče generalnega štaba hkratu z nekim dru- gim sodom, ki je bil tudi prazen.

Znašli smo se torej na potu in valili te sode proti vasi. Toda kmalu so tovariši, ki so pred menoj rinili veliki sod, obstali in pritis- nili uho nanj. Nato so obstali in obupno ma- half z rokami ter me klicali, naj čimprej pridem k njim. Potisnil sem svoj sod, suval ga močno z noge in sem kmalu prišel do tova- rišev. Povedali so mi, da je v sodu še vino, nakar sem se hotel prepričati. Zato sem po- tresel sod z leve in z desne strani. Ni dvoma: pritisnil sem uho in slišal prijetno klototanje tekočine, ki je udarjala na stene sode.

Čisto blizu je bila mala klop. Z združe- nimi močmi smo dvignili na klop ta velikani- ski sod in ga nagnili, kolikor je bilo treba ter podložili kamenje pedenj.

Nato smo ga načeli. Začudenim smo gle- dali, kako je pritekel močan redeč curek, ki nas je velikodušno nagradil za našo veliko bistroumnost. Obilno smo namočili usta in nosove, dokler nismo vsi poškopljani in po-

liti odšli naprej. Toda veličastni hudournik se je širil po tleh kljub vsem našim strašnim kletvam.

Služajno sem zagledal majhno kanglico za olje. Zgrabil sem jo in jo nastavil pod cu- rek dragocene tekočine. Drugi so našli še en tak sod. Stekli smo nazaj v tabor in se vrnili obloženi z bidoni, katere so nam tovariši nad- vse ustrezljivo posodili.

Ko smo oddali sod v skladišče general- nega štaba, je bil docela prazen, zato smo bili pa mi sorazmerno polni. Seveda nismo poza- bili svojih prijateljev: pravično smo pri ve- čerji razdelili vino vsem vojakom iz našega oddelka, katero smo nanosili v bidonih in v kanglah. Vsakemu ga je prišlo četrta litra.

Drugi dan nismo več praznovali. Tam smo ostali še štiri dni po bitki. Druzi so na- padli dan po našem prihodu. Novo zbiranje čet je zatrdno imelo nekaj smisel. In res, četrti dan je odšla kolona, ki je imela nalogo osvoboditi z napadom Suejdo. To je tista mala trdnjava gori v hribih, katero oblegajo Druzi in odkoder pa podnevi in ponoči pri- hajajo svetlobni znaki.

Srečni smo, ker odhajamo. Povsod so nas kovali v zvezde, časopisi v Damasku obsežno in navdušeno poročajo o naših bojih. General Sarrail je pohvalno omenil ves polk v dnev- nem povelju, ter posebej dvajseto pohodno kompanijo, staro in žilavo, kakor je.

Medtem smo pa mi živeli umazani in raz- drapani sredi nekake kostnice, ki je bila si- cer velikanska, toda zato še strašnejša. Go-

mila Druzov, ki pokrivajo ravan in tvorijo nekako mrtvaško razstavo na robu vasi, kar naj bi prestrašilo izdajalce, konjska trupla — vse to je pripomoglo, da je zrak postal do- cela neznošen. Ni se dalo več dihati.

>Torej niste pokopavali ubitih sovražni- kov?< so me spraševali nekateri prijatelji, ko sem se vrnil domov.

Odgovarjal sem jim: »Ne.« To pa samo zato, ker je bilo kaj takega docela nemogoče. Našo ekspedicijo smo, kakor vsako vojaško ekspedicijo v kolonijah, vodili z neznatnimi in skromnimi človeškimi silami. Te sile še daleč niso bile sorazmerne in kos namenu, tako da smo komaj pokopavali svoje mrtvece. Kje bi potem mogli pokopavati še sovražni- ke? Čete v ozadju za nami so njihova trupla sežigali, kadar je bila prilika.

>A ranjenci?<

Nismo se brigali niti za sovražnikove ra- njence. Prav iz istega razloga, ker nismo mo- gli. Ambulante so zadostovale komaj za naše ljudi. Druzi so umirali kar na mestu, kjer so padli, ali pa po kotih, kamor so se zavlekli. Nihče jim ni prihajal na pomoč. Pa pomoči tudi nismo iskali. Vsak družovski ranjenec je streljal vse do zadnjega naboja, ter je bil pri- pravljn, da vas nazadnje zakolje še z no- žem. Če mu je zmanjkalo moči, je umrl, mi pa smo jih puščali, da so umirali.

Tako smo se, kakor vidite, bojevali. Ka- dar se zamislim v preteklost in se mi hoče vzbuditi kes, vidim, da je to bil prav za prav edini možni način.